

Datum van inontvangstneming : 02/02/2016

Zaak C-688/15

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

21 december 2015

Verwijzende rechter:

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Litouwen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

18 december 2015

Verzoekers in eerste aanleg (verzoekers tot cassatie):

Agnieška Anisimovienė e.a.

Verweerster in eerste aanleg:

BAB bankas Snoras

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

In het hoofdgeding gaat het in wezen om de vraag of A. Anisimovienė en 256 andere verzoekers kunnen worden erkend als depositanten van BAB [naamloze vennootschap in liquidatie] bankas Snoras, verweerster, de door verzoekers voor aandelen in verweerster betaalde bedragen kunnen worden erkend als deposito's die volgens een nationale wet door een verzekering zijn gedekt en aan verzoekers een schadevergoeding moet worden betaald.

Voorwerp en rechtsgrondslag van het prejudiciële verzoek

Uitlegging van richtlijn 94/19/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 1994 inzake de depositogarantiestelsels (depositogarantierichtlijn) en richtlijn 97/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 maart 1997 inzake de beleggerscompensatiestelsels (beleggerscompensatierichtlijn).

Artikel 267, eerste alinea, onder b), en derde alinea van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie.

Gelet op de duur van deze zaak, het grote aantal betrokken personen en het belang van de zaak voor de Litouwse samenleving, wordt het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) verzocht om een prejudiciële beslissing volgens de versnelde procedure (artikel 23 bis van het Statuut van het Hof van Justitie van de Europese Unie en artikel 105, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie).

Prejudiciële vragen

1. Moet [richtlijn 94/19/EG van het Europees Parlement en de Raad van 30 mei 1994 inzake de depositogarantiestelsels (depositogarantierichtlijn)] aldus worden uitgelegd dat bedragen die met instemming van personen worden gedebiteerd of door die personen zelf worden overgemaakt of betaald op een op naam van een kredietinstelling bij een andere kredietinstelling geopende rekening, als deposito's in de zin van die richtlijn kunnen worden aangemerkt?
2. Moet artikel 7, lid 1, juncto artikel 8, lid 3, van de depositogarantierichtlijn aldus worden begrepen dat aan iedere persoon wiens vordering kan worden vastgesteld vóór de datum van de vaststelling of uitspraak als bedoeld in artikel 1, lid 3, onder i) en (ii), van de depositogarantierichtlijn, een uitkering uit de depositoverzekering moet worden gedaan tot het bedrag dat is vastgesteld in artikel 7, lid 1?
3. Is voor de toepassing van de depositogarantierichtlijn de definitie van een „normale banktransactie” relevant voor de uitlegging van het begrip „deposito” als een creditsaldo dat uit banktransacties voortvloeit? Moet met die definitie ook rekening worden gehouden bij de uitlegging van het begrip „deposito” in nationale wettelijke maatregelen waarbij de depositogarantierichtlijn is omgezet?
4. Indien de derde vraag bevestigend wordt beantwoord, hoe moet het begrip „normale banktransactie” in artikel 1, lid 1, van de depositogarantierichtlijn dan worden begrepen en uitgelegd?
 - a) Welke banktransacties moeten als normaal worden aangemerkt en aan de hand van welke criteria moet worden bepaald of een specifieke banktransactie een normale banktransactie is?
 - b) Moet bij de uitlegging van het begrip „normale banktransactie” rekening worden gehouden met het doel van de verrichte banktransacties dan wel met de partijen waartussen die banktransacties worden verricht?
 - c) Moet het begrip „deposito” dat in de depositogarantierichtlijn is gebruikt als een creditsaldo dat uit normale banktransacties voortvloeit, aldus worden

uitgelegd dat het alleen gevallen omvat waarin alle transacties waaruit een creditsaldo voortvloeit, als normale transacties worden aangemerkt?

5. Indien gelden niet onder de definitie van een deposito in de zin van de depositogarantierichtlijn vallen, maar de lidstaat ervoor heeft gekozen om de depositogarantierichtlijn en [richtlijn 97/9/EG van het Europees Parlement en de Raad van 3 maart 1997 inzake de beleggerscompensatiestelsels (beleggerscompensatierichtlijn)] aldus in nationaal recht om te zetten dat gelden waarop de deposant recht heeft wegens de verplichting van een kredietinstelling om beleggingsdiensten te verrichten, ook als deposito's worden aangemerkt, kan de depositodekking dan pas worden toegepast nadat is vastgesteld dat de kredietinstelling in een concreet geval als een beleggingsonderneming heeft gehandeld en gelden aan haar werden overgemaakt met het oog op de uitvoering van beleggingsverrichtingen en -activiteiten in de zin van de beleggerscompensatierichtlijn en [richtlijn 2004/39/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 april 2004 betreffende markten voor financiële instrumenten, tot wijziging van de richtlijnen 85/611/EEG en 93/6/EEG van de Raad en van richtlijn 2000/12/EG van het Europees Parlement en de Raad en houdende intrekking van richtlijn 93/22/EEG van de Raad (Markets in Financial Instruments Directive; hierna: „MiFID”)]?

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikelen 1, lid 1, 7, lid 1, en 8, lid 3, van de depositogarantierichtlijn.

Negende overweging en artikelen 1, leden 1 en 2, en 2, lid 3, van de beleggerscompensatierichtlijn.

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas (wet van de Republiek Litouwen betreffende de verzekering van deposito's en schulden tegenover beleggers) van 20 juni 2002 (versie die gold van 18 november 2011 tot 1 december 2012): artikel 2, leden 3 en 4, waarin een definitie van een deposant en een deposito wordt gegeven, en artikel 9, lid 3, punt 2, waarin de bedragen zijn vastgesteld van de verzekeringsuitkeringen waarop deposanten of beleggers recht hebben.

Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas (wet van de Republiek Litouwen betreffende markten voor financiële instrumenten) van 18 januari 2007: artikel 2, leden 1 en 2, waarin het onderwerp en de werkingssfeer van de wet worden beschreven, en artikel 3, lid 7, waarin een definitie van een makelaar in effecten wordt gegeven.

Korte uiteenzetting van de feiten en de procedure in het hoofdgeding

- 1 Op verweersters algemene aandeelhoudersvergadering van 21 december 2010 is besloten om verweersters maatschappelijk kapitaal te verhogen. Op 3 februari 2011 heeft de Vertybinių popierių komisija (effectencommissie) verweersters effectenprospectus (hierna: „prospectus”) goedgekeurd en op 1 maart 2011 is voor verweerster bij AB bankas FINASTA een rekening geopend.
- 2 Volgens de informatie in het prospectus zouden de aandelen openbaar worden aangeboden met een recht van voorkoop op de aandelen. Aan verweersters aandeelhouders zijn gratis inschrijvingsrechten toegekend.
- 3 Tussen 9 maart 2011 en 16 mei 2011 hebben verzoekers met verweerster overeenkomsten tot inschrijving op aandelen gesloten, op grond waarvan verweerster het recht heeft verworven om verzoekers’ persoonlijke rekeningen bij verweerster te debiteren met het in de overeenkomsten tot inschrijving op aandelen vermelde bedrag en dat bedrag op haar eigen rekening bij AB bankas FINASTA over te maken, tenzij verzoekers zelf bedragen op verweersters rekening bij AB bankas FINASTA overmaakten of betaalden.
- 4 Op 5 mei 2011 heeft verweerster de Litouwse nationale bank toestemming gevraagd om haar statutenwijzigingen te registreren. Bij beslissing van 16 november 2011 heeft de Litouwse nationale bank een beperking (moratorium) van verweersters activiteiten tot 16 januari 2012 opgelegd en op dezelfde dag is bij besluit van de Litouwse regering om redenen van algemeen belang beslag gelegd op de aandelen van verweerster. Op 22 november 2011 heeft de Litouwse nationale bank geweigerd toestemming te verlenen om wijzigingen van verweersters statuten in verband met een verhoging van het maatschappelijk kapitaal te registreren. Op 24 november 2011 heeft de Litouwse nationale bank verweersters bankvergunning ingetrokken en op 7 december 2011 is tegen verweerster een insolventieprocedure geopend. Die beslissing is op 20 december 2011 in werking getreden.
- 5 Bij vonnis van 29 september 2014 heeft de Vilniaus apygardos teismas (regionale rechtbank te Vilnius) de vordering afgewezen die door verzoekers tegen BAB bankas Snoras, verweerster, was ingesteld om te worden erkend als deposanten van verweerster. Die rechtbank heeft geoordeeld dat verzoekers, die geld hadden betaald voor aandelen van verweerster, als beleggers moesten worden aangemerkt en dat de door hen geïnvesteerde bedragen niet in deposito’s veranderden wanneer verweerster verplicht werd ze terug te betalen. Die bedragen kunnen niet als geld worden aangemerkt waarop verzoekers recht hebben wegens de verplichting van de kredietinstelling om normale banktransacties te verrichten, aangezien dat begrip geen transacties omvat die rechtstreekse betalingen tussen de cliënt en de kredietinstelling impliceren en geen verband houden met het verrichten van normale bankdiensten door de kredietinstelling voor de cliënt. De rechter in eerste aanleg heeft daaraan toegevoegd dat verzoekers niet als deposanten van

verweerster kunnen worden aangemerkt, omdat zij de bedragen niet rechtstreeks op de bankrekening bij verweerster maar op de op naam van verweerster bij AB bankas FINASTA geopende rekening hebben overgemaakt en de banktransacties (creditering van verweersters rekening) met verzoekers' geld niet door verweerster maar door de derde partij AB bankas FINASTA zijn verricht. De Lietuvos apeliacinis teismas (hof van beroep van Litouwen) was het eens met het oordeel van de rechter in eerste aanleg en heeft diens vonnis bevestigd bij arrest van 12 maart 2015. Verzoekers hebben de Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (hooggerechtshof van Litouwen; hierna: „hof van cassatie” of „kamer”) gevraagd om die beslissingen te herzien.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 6 Het hof van cassatie merkt op dat de uitlegging van een aantal bepalingen van de depositogarantierichtlijn en de beleggerscompensatierichtlijn belangrijk is voor de beslechting van het hoofdgeding. Voorts benadrukt het dat de Litouwse wetgever ervoor heeft gekozen om die twee richtlijnen in één wet om te zetten en dat lidstaten konden kiezen welk van de twee beschermingsstelsels – het depositogarantiestelsel dan wel het beleggerscompensatiestelsel – zij toepasten op voor beleggersdoeleinden aan kredietinstellingen overgemaakte bedragen.
- 7 In de onderhavige zaak wordt voor bedragen die door verweerster zijn gedebiteerd en op een op haar naam bij een andere kredietinstelling geopende rekening zijn overgemaakt of voor bedragen die zijn overgemaakt of betaald op die rekening van verweerster door de personen zelf, en niet voor tegoeden van personen die niet op hun persoonlijke of gezamenlijke bankrekeningen worden aangehouden, om erkenning als deposito's en toepassing van de door het depositogarantiestelsel geboden bescherming verzocht. Al de vermelde bedragen werden samen op één rekening aangehouden en niet van elkaar gescheiden, maar vermoedelijk kon het aandeel van iedere verzoeker in de bedragen worden vastgesteld aan de hand van de door verzoekers met verweerster gesloten overeenkomsten tot inschrijving op aandelen of de documenten ter bevestiging van de overmaking of betaling van bedragen op de rekening die verweerster bij AB bankas FINASTA had.
- 8 De depositogarantierichtlijn heeft tot doel, door de stabiliteit van het bankwezen te versterken en de bescherming van de deposant te bevorderen, een geharmoniseerd minimum te verzekeren aan bescherming van deposito's per deposant, aan bescherming tegen het risico (kosten) dat het gevolg zou zijn van het massaal opnemen van deposito's van kredietinstellingen en aan waarborg dat op zeer korte termijn een uitkering uit hoofde van de garantie plaatsvindt (tweede, derde, vierde, achtste, veertiende, zestiende en negentiende overweging; toelichting bij het voorstel voor een richtlijn inzake de depositogarantiestelsels van de Commissie van 4 juni 1992 [COM(92) 188 def.; hierna: „voorstel van de Commissie”]).

- 9 De depositogarantierichtlijn bepaalt niet met zoveel woorden dat alleen tegoeden op een persoonlijke (of gezamenlijke) bankrekening als deposito's kunnen worden aangemerkt. Derhalve is het niet duidelijk of tegoeden van personen die op een op naam van verweerster bij een andere kredietinstelling geopende rekening worden aangehouden, als deposito's kunnen worden aangemerkt. In het voorstel van de Commissie heet het dat met de richtlijn wordt beoogd het beginsel van een garantie per deposant en niet per deposito vast te leggen. Wanneer de deposant zelf niet de rechthebbende is van de bedragen op de rekening, wordt bovendien de rechthebbende(n) door de garantie gedekt, mits de identiteit van die perso(o)n(en) is of kan worden vastgesteld op de datum van de verzekerde gebeurtenis. Is er meer dan één rechthebbende, dan wordt het aandeel van elk van hen uit hoofde van de regeling krachtens welke de middelen worden beheerd, in aanmerking genomen bij de berekening van de schadevergoeding onder het depositogarantiestelsel. Om de bovenstaande overwegingen stelt deze kamer het Hof de eerste en de tweede prejudiciële vraag.
- 10 Het hof van cassatie merkt op dat het Hof in het arrest van 25 juni 2015 in de zaak *Indėlių ir investicijų draudimas en Nemaniūnas* (C-671/13, ECLI:EU:C:2015:418) heeft uiteengezet dat volgens artikel 1, lid 1, van de depositogarantierichtlijn de definitie van het begrip „deposito” betrekking heeft op om het even welk „creditsaldo dat wordt gevormd door op een rekening staande gelden of dat tijdelijk uit normale banktransacties voortvloeit” en voorts op „schulden belichaamd in door deze kredietinstelling uitgegeven schuldbewijzen” (punt 35 van het arrest). Het Hof heeft, wat de voor de onderhavige zaak relevante aspecten betreft, geen toelichtingen verstrekt over het begrip „deposito” dat wordt gedefinieerd als een „creditsaldo dat wordt gevormd door op een rekening staande gelden of dat tijdelijk uit normale banktransacties voortvloeit”. De Litouwse wetgever heeft in de *Lietuvos Respublikos indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymas* (artikel 2, lid 4) bepaald dat het begrip „deposito” niet alleen op het bij een kredietinstelling op grond van een bankdeposito- en/of bankrekeningovereenkomst aangehouden geldbedrag betrekking heeft, maar ook op ander geld waarop de deposant recht heeft „wegens de verplichting van een kredietinstelling om met het geld van de deposant transacties te verrichten”.
- 11 Het hof van cassatie merkt op dat in de toelichting bij het voorstel van de Commissie staat te lezen dat het begrip „deposito” uit het oogpunt van de deposant werd benaderd. De deposant beschikt over een creditsaldo of een schuldvordering tegen de kredietinstelling. De beschermde deposito's zijn blijvend of tijdelijk op een rekening aangehouden bedragen dan wel schuldvorderingen die belichaamd worden door overdraagbare schuldbewijzen. In het voorstel van de Commissie wordt verklaard dat het begrip „creditsaldo” wordt gebruikt voor op een rekening-courant aangehouden bedragen. Het begrip „deposito” wordt aangevuld met het begrip „op rekening aangehouden gelden”, dat spaarboekjes of -rekeningen of andere instrumenten waarin de geldmiddelen langer worden vastgelegd dan op rekening-couranten, moet omvatten. In het

voorstel van de Commissie wordt een creditsaldo dus hoofdzakelijk geassocieerd met rekeningen-courant, wanneer een creditsaldo uit normale banktransacties voortvloeit. Situaties in verband met normale banktransacties worden niet nader besproken.

- 12 De Litouwse wetgever heeft bij de definitie van het begrip „deposito”, dat begrip gekoppeld aan transacties met het geld van de deposant waartoe de kredietinstelling zich heeft verbonden, maar niet de aard van die transacties omschreven. In de definitie van het begrip „deposito” in de depositogarantierichtlijn wordt niet naar om het even welke banktransacties maar naar normale banktransacties (in het Frans: „opérations bancaires normales”) verwezen, hetgeen volgens deze kamer impliceert dat dit begrip niet alle banktransacties omvat en enger kan worden uitgelegd. Uit de preambule van de depositogarantierichtlijn blijkt niettemin dat die richtlijn tot doel heeft een geharmoniseerd minimumniveau van bescherming te waarborgen en derhalve moet worden besproken of de nationale wetgever de depositogarantierichtlijn niet aldus mag omzetten dat een creditsaldo dat uit om het even welke banktransacties voortvloeit, als een deposito wordt aangemerkt. Daarom heeft deze kamer de derde prejudiciële vraag gesteld.
- 13 Indien de definitie van een „normale banktransactie” belangrijk is voor de uitlegging van het begrip „deposito” in de zin van artikel 1, lid 1, van de depositogarantierichtlijn en nationale wettelijke maatregelen tot omzetting van die bepaling, heeft deze kamer van het hof van cassatie een aantal vragen over de uitlegging van het begrip „normale banktransactie” in de depositogarantierichtlijn. Het Hof heeft dienaangaande geen verduidelijkingen verschaft en de wetsgeschiedenis van de depositogarantierichtlijn verschaft geen andere informatie dan de reeds verstrekte informatie.
- 14 Deze kamer van het hof van cassatie is het eens met de lagere rechters dat de meest gebruikelijke banktransacties betalingen op bankrekeningen van personen of geldovermakingen tussen bankrekeningen van personen zijn. Kredietinstellingen verrichten echter een groot aantal financiële diensten en transacties in verband met die activiteit, zodat niet ondubbelzinnig kan worden gesteld dat alleen dergelijke banktransacties als normale banktransacties kunnen worden aangemerkt. Het begrip „normale banktransactie” in de depositogarantierichtlijn is vatbaar voor interpretatie en derhalve kunnen de rechters van verschillende lidstaten tot verschillende conclusies komen wanneer zij die bepaling uitsluitend aan de hand van de tekst van de depositogarantierichtlijn uitleggen.
- 15 Gelet op het voorgaande is deze kamer van oordeel dat het voor een juist onderzoek van de zaak noodzakelijk is dat het Hof het begrip „normale banktransactie” in de depositogarantierichtlijn uitlegt of de criteria vaststelt aan de hand waarvan de rechtbank waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, kan vaststellen of in casu de verrichte transacties [dat wil zeggen de debitering van verzoekers’

persoonlijke bankrekeningen en de overmaking (betaling) op en creditering van een op naam van verweerster bij een andere kredietinstelling geopende rekening] onder dat begrip vallen. De depositogarantierichtlijn koppelt een normale banktransactie niet aan het doel van de bij deze transactie overgemaakte, betaalde of gecrediteerde bedragen of de partijen waartussen dergelijke transacties worden verricht en derhalve wordt het Hof verzocht het belang van die factoren te beoordelen. Ten slotte zijn partijen in de onderhavige zaak het oneens over de vraag of voor de behandeling van gelden als een deposito, dat wil zeggen als een creditsaldo dat uit normale banktransacties voortvloeit, alle dan wel slechts enkele van de banktransacties die de vorming van een creditsaldo tot gevolg hebben, als normale transacties moeten worden aangemerkt. Bijgevolg is dat aspect volgens deze kamer ook relevant. De bovengenoemde aspecten vormen de kern van de vierde prejudiciële vraag.

- 16 Gelet op de specifieke kenmerken van de omzetting van de depositogarantierichtlijn en de beleggerscompensatierichtlijn in nationaal recht, namelijk de opname door de Litouwse wetgever in de definitie van een „deposito” van aanspraken op bedragen die voortvloeien uit de verplichting van een kredietinstelling om beleggingsdiensten te verrichten, twijfelt deze kamer over de uitlegging en de toepassing van de beleggerscompensatierichtlijn in de onderhavige zaak.
- 17 De beleggerscompensatierichtlijn heeft tot doel de bescherming van beleggers en het handhaven van het vertrouwen in het financiële stelsel (vierde overweging). In de preambule van de beleggerscompensatierichtlijn wordt verwezen naar [richtlijn 93/22/EEG van de Raad van 10 mei 1993 betreffende het verrichten van diensten op het gebied van beleggingen in effecten], waarin de regels voor prudentieel toezicht zijn vastgesteld die door beleggingsondernemingen moesten worden nageleefd vóór de MiFID. Het in de beleggerscompensatierichtlijn vastgestelde geharmoniseerde minimumniveau van bescherming moet worden gewaarborgd wanneer het toezichtstelsel geen volledige bescherming van beleggers kan bieden (eerste tot en met vierde overweging van de beleggerscompensatierichtlijn).
- 18 Artikel 2, lid 2, van de beleggerscompensatierichtlijn bepaalt dat het stelsel dekking aan beleggers verschaft voor vorderingen die voortvloeien uit het onvermogen van een beleggingsonderneming om geld terug te betalen dat verschuldigd is aan beleggers of beleggers toebehoort en dat voor hen in verband met beleggingsverrichtingen wordt gehouden. De toepassing van de door de beleggerscompensatierichtlijn geboden bescherming houdt bijgevolg specifiek verband met de activiteiten van een beleggingsonderneming en heeft tot doel dekking te bieden tegen een bepaald risico dat verbonden is aan de insolventie van beleggingsondernemingen. De definitie van „beleggingsonderneming” in richtlijn 93/22 (artikel 1, lid 2), de MiFID (artikel 4, lid 1, punt 1), waarbij richtlijn 93/22 is vervangen, en de Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas (artikel 3, lid 7) komt in wezen overeen, waarbij het beroepsmatig

regelmatig verrichten van beleggingsdiensten voor derde partijen het bepalende kenmerk is. In de MiFID (bijlage I, deel A) en de Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatymas (artikel 3, lid 13), waarbij de MiFID is omgezet, zijn beleggingsdiensten opgesomd.

- 19 De beleggerscompensatierichtlijn bepaalt dat, wanneer kredietinstellingen als beleggingsondernemingen handelen, er gevallen kunnen zijn waarin het moeilijk is onderscheid te maken tussen voor beleggingsverrichtingen aan kredietinstellingen toevertrouwd geld en krachtens de depositogarantierichtlijn beschermde deposito's en dat lidstaten derhalve de mogelijkheid hebben zelf te bepalen welke richtlijn in dergelijke gevallen van toepassing is (negende overweging, artikel 2, lid 3). Bij de omzetting van de depositogarantierichtlijn en de beleggerscompensatierichtlijn heeft de Litouwse wetgever het begrip „deposito” zodanig ruim gedefinieerd dat daaronder niet alleen de in artikel 1, lid 1, van de depositogarantierichtlijn bedoelde gevallen vallen, maar ook andere geldsommen waarop de deposant recht heeft wegens de verplichting van een kredietinstelling om met het geld van de deposant transacties te verrichten of beleggingsdiensten te verrichten. Volgens bepaalde Litouwse rechtsleer heeft de Litouwse wetgever bijgevolg gebruikgemaakt van de bovenvermelde in de beleggerscompensatierichtlijn geboden mogelijkheid en heeft hij ervoor gekozen om de bepalingen inzake depositoverzekering op alle tegoeden op bankrekeningen toe te passen, ongeacht het doel van het op de rekening bijgeschreven geld (dat wil zeggen, ook in de gevallen waarin het geld verband houdt met voor cliënten verrichte beleggingsdiensten). Gelet op de bovenstaande overwegingen is het hof van cassatie van oordeel dat voor een juiste beslechting van de zaak waarover het zich dient uit te spreken, een antwoord van het Hof op de vijfde prejudiciële vraag is vereist.